

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 30 juni 1887, kl. 1 e. m.

Första Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet.

I en inom Andra Kammarerna af herr *E. W. Wretling* väckt motion (n:o 7) hemställer motionären om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ändring i bestämmelserna om examensväsendet vid universiteten i Upsala och Lund samt karolinska institutet med särskild hänsyn till önskvärdheten af studiernas kraftigare främjande och studietidens begränsning.

Redan vid 1886 års riksdag afgaf samme motionär en motion i enahanda syfte. Denna blef då af Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 behandlad och i dess utlåtande n:o 36 tillstyrkt. Sedan Andra Kammarerna den 12 maj godkänt utskottets förslag, blef ärendet öfverlemnadt till Första Kammarerna, der det visserligen remitterades till dess tillfälliga utskott n:o 2, men på grund af den korta tid, som af riksdagen återstod, icke hann slutbehandlas.

I den nu föreliggande motionen har motionären såsom sitt yrkande upptagit Andra Kammarens beslut vid nästlidna års riksdag, i det närmaste oförändradt. Gången af motiveringen är i öfrigt följande:

Sedan motionären anført, huru som han vid 1886 års riksdag väckt en motion, i hvilken han framhöll att den långa studietiden i

allmänhet vid universiteten — hvilken icke stod i rätt proportion hvarken till de kraf, som rätteligen borde ställas på den blifvande embetsmannen, ej heller till de ekonomiska förmåner, som den kommande tjensten beredde honom — måste anses såsom ett betänkligt missförhållande, hvars orsaker behöfde utredas, redogör han för gången af frågans behandling vid nästlidet års riksdag och fäster sig särskildt vid ett yttrande af Andra Kammarens dåvarande första tillfälliga utskott i dess utlåtande angående motionen, »att saknaden af universitetsstatistik för närvarande omöjliggör en fullständig utredning af frågan om tiden för universitetsstudierna». För att i någon mån afhjelpa denna brist har motionären utarbetat en i motionen intagen examensstatistik för Upsala och Lunds universitet samt karolinska institutet, omfattande de 5 sista åren. Denna statistik, hvars källor äro för universiteten dessas kataloger samt för karolinska institutet dess matriclar, upptager, i särskilda tabeller för hvarje examen vid de tre olika högskolorna, för hvarje termin i särskilda kolumner antalet examinerade, den högsta lefnadsåldern för någon af dessa, den lägsta lefnadsåldern, antalet examinerade med lägsta lefnadsåldern, medelåldern, högsta studentåldern, lägsta studentåldern, antal examinerade med lägsta studentåldern och medelstudentåldern. De examina, för hvilka sålunda statistik meddelas, äro: filosofie kandidatexamen (särskildt inom humanistiska sektionen och särskildt inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen för Upsala universitet), filosofie licentiatexamen, särskildt i den humanistiska och särskildt i den matematisk-naturvetenskapliga sektionen, medicinskt-filosofiska examen, medicine kandidatexamen, medicine licentiatexamen, juridiskt-filosofiska examen, juris kandidatexamen, juris licentiatexamen, förberedande examen för hofrätts- och kansliexamen, hofrättsexamen, kansliexamen, teologiskt-filosofiska examen, teologie kandidatexamen, teoretiskt-teologiska examen, praktiskt-teologiska examen samt examen för inträde vid bergsstaten.

Efter meddelandet af dessa statistiska tabeller gör motionären med anledning af desamma några anmärkningar. Man finner af dem, säger han, *dels* vid nästan hvarje examen något betydligare afstånd icke blott mellan lefnadsårens, utan äfven mellan studentåldersårens maxima och minima, tydande på en allt för stor olikhet i studiernas bedrifvande; *dels* ett ganska högt medeltal för studietiden, synnerligen vid alla licentiatamina (8—12,2 år), men äfven vid teologie kandidatexamen (10,9 och 11,7); samt *dels* den ganska betydliga skilnaden i medelstudietid för samma examina vid olika läroverk, i det att hofrättsexamen kräfver i Upsala 5,7 i Lund 4,9 år, juris kandidatexamen

i Upsala 8,1 i Lund 4,9 år (den förra siffran reduceras visserligen till 7,2, om en öfverliggare med 16 studieår vårterminen 1884 i Upsala fråndrages, men skillnaden blir ändå betydlig), praktiskt-teologiska examen i Upsala 6,8, i Lund deremot 7,6 år, medicine kandidatexamen i Upsala 7,8, i Lund 6,8 och i Stockholm 7,1, samt medicine licentiatexamen i Upsala 12,2, i Lund 10 och i Stockholm 11,7 år.

Motionären återkommer ock till sitt påstående, att studietiden icke står i rimlig proportion till de ekonomiska förmåner, hvilka de särskilda examina medföra, särskildt derföre att de blifvande inkomsterna äfven måste tagas i anspråk för att förränta och amortera de skulder, hvilka studenten ofta måste åsamka sig under sin studietid. Sålunda beräknas, att den, som från studentexamen måste uppehålla sig endast genom lån, utgår, äfven under förutsättning af sparsamt lefnadssätt, i det praktiska lifvet med studieskulder, uppgående för elementarläraren till 5,000 à 9,000 kronor (beroende på om han är endast filosofie kandidat eller äfven filosofie licentiat); för läkaren till 10,000 à 12,000 kronor; för juristen till 6,000 à 8,000 kronor (beroende på om han tagit hofrättsexamen eller juris kandidatexamen); samt för presten till 6,000 à 7,000 kronor. Dessa summor vore alla beräknade efter medeltiden för studierna; men att för många enskilda dessa studieskulder måste antagas både 50 och 100 procent högre, vore lätt att inse, då man såge på tabellernas siffror.

Visserligen borde man, för att erhålla studietidens rätta längd, minska de här ofvan angifna tiderna med de terminer, under hvilka de examinerade såsom studenter varit frånvarande från universitetet på konditioner eller af annan anledning. Härom föreläge dock inga statistiska uppgifter. Men äfven om man räknade dessa studieafbräck i medeltal till 1 år, hvilket säkerligen vore tillfyllest, så återstode dock, efter fråndragandet häraf, för examina inom samtliga fakulteter en alldeles för lång studietid. En jämförelse med andra länder härutinnan utfölle otvifvelaktigt till vår nackdel, kanske med undantag för den juridiska fakulteten, rörande hvilken man till exempel i Tyskland klagade öfver långa och ofruktbara studier. En fullt tillförlitlig statistik i dessa frågor från andra länder vore dock nästan omöjlig att erhålla. I Tyskland, som vore med oss mest jämförligt, mötte särskildt den svårigheten, att studenterna ofta studerade först vid ett och sedan vid ett annat universitet. Men rörande läkarestudierna uppgåfves dessa för de flesta europeiska länder kräfvä vid högskolan 6, högst 7 år.

Förklaringsgrunden till de långa akademiska studierna hos oss finner motionären *dels* i ett otillfredsställande sätt för studiernas bedrif-

vande, *dels* i den brist på kontroll af studentens lif och arbeten, som i allmänhet tillämpades, innan han anmälde sig till tentamen och examen, då vissa praktiska öfningar vid de naturvetenskapliga studierna undantoges, *dels* slutligen i de akademiska föreläsningarnas beskaffenhet. Dessa sistnämnda, såsom de ofta hölles, motsvarade icke studenternas behof, så att de verkligen främjade deras studier och fortkomst in på det praktiska lifvets bana, en åsigt, som motionären finner bestyrkt af det ringa antal studenter, hvilket, enligt i motionen för vårterminen 1886 meddelade tabeller, i verkligheten uthålligt bevistade desamma. Man funne synnerligen för den filosofiska fakulteten, att endast en högst obetydlig bråkdel af de till fakulteten hörande studenterna droge nytta af dessa föreläsningar, som ofta kostade föreläsaren så mycken tid och möda.

På grund af hvad motionären i nu föreliggande och i den af honom vid förlidet års riksdag väckta motionen anført och på grund af den utredning af frågan, som Andra Kammarens första tillfälliga utskott då framlade, gör motionären sin här ofvan anförda hemställen.

Vid behandlingen af nu föreliggande motion har Andra Kammarens tillfälliga utskott funnit det framlagda förslaget fortfarande vara förtjent af all uppmärksamhet och har utskottet härvid särskildt framhållit, att det med skäl kunde betvivlas, huruvida icke den tid, som af de studerande tillbragtes vid dessa läroanstalter, vore längre, än som den akademiska utbildningen för deras blifvande verksamhet lämpligen borde kräfvat, samt huruvida icke i följd häraf olägenheter och vådor af allehanda art kunde alstras. Ärendet kräfde emellertid en mångsidig belysning från flere olika synpunkter. Hit hörde, enligt hvad utskottet närmare visat i det utlåtande, som vid nästlidet års riksdag afgifvits, bland annat frågorna om fordringarna i de olika examina, om borttagandet af tvångsämnen, om borttagandet af de preliminära examina, om anordningarna för meddelandet af undervisning, om föreläsningarnas tidsenlighet, om behofvet af en rätt afpassad ledning af studierna, om möjligheten att bättre använda tillgängliga lärarekrafter, om examinationssättet och om lämplig kontroll öfver den studerande ungdomens arbeten. Men en tillfredsställande utredning af dessa frågor syntes endast på Kongl. Maj:ts föranstaltande kunna åstadkommas, liksom det ock vore uppenbart, att endast på denna väg förslag till åt-

gärder i denna angelägenhet kunde erhållas. — Hvad utskottet med stöd häraf föreslagit har af Andra Kammararen godkänts.

Sedan ärendet nu blifvit öfverlemnadt till Första Kammararen och af denna remitteradt till dess tredje tillfälliga utskott, och då jemväl för detta utskott den förevarande uppgiften att, genom en förständig planläggning af studierna allt ifrån studentens inträde vid universitetet samt en lämplig anordning af undervisningen, på en gång främja kunskapen och förkorta studietiden synes vara af framstående vigt, då, enligt hvad utskottet har sig bekant, åtminstone vid Upsala universitet, förslag i enahanda riktning redan för några år sedan blifvit framställda och åtgärder i anledning deraf vidtagna, hvilka, så vidt de hittills hunnit tillämpas, visat goda resultat, och då den statistiska belysning, som i motionen förekommer, verkligen synes vara egnad att, efter en närmare granskning och komplettering af materialet, kunna lemna värdefulla bidrag till bedömandet af det så viktiga examensväsendet, får utskottet, såväl på grund häraf som med hänsyn till hvad Andra Kammararens utskott anfört, hemställa,

att Kammararen, i öfverensstämmelse med Andra Kammararens redan fattade beslut, måtte besluta,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta undersöka och utreda, huru vida icke, med särskild hänsyn till önskvärdheten af studiernas kraftigare främjande och studietidens begränsning inom nödigt mått, åtskilliga ändringar och tillägg i gällande bestämmelser med afseende på undervisnings-, examens- och studieväsendet kunna vara behöfliga för Upsala och Lunds universitet samt för karolinska mediko-kirurgiska institutet i Stockholm, och att Kongl. Maj:t derefter täcktes vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas för det åsyftade ändamålet erforderliga och gagneliga.

Stockholm den 30 juni 1887.

Å utskottets vägnar:

ROBERT DE LA GARDIE.